

Седова Н.М.,

завідувач відділу початкової освіти
Донецького облППО

Капінус Н.О., Грабова Г.С.,

методисти відділу початкової освіти
Донецького облППО

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМКИ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Світ, в якому доводиться жити нашим дітям, змінюється вчетверо швидше, ніж наші школи. Як має реагувати школа на ці зміни? З одного боку, вона повинна залишатися базовим етапом освіченості й адаптації кожної людини, а з іншого – прогностично відповідати на виклики часу.

Реалізацію цих завдань ефективніше забезпечує не підтримувальний, а інноваційний тип навчання, теоретичним підґрунтям якого є особистісно орієнтована освіта.

Умовою й результатом інноваційного типу навчання є сформованість в учнів бажання і здатності самостійно вчитися, шукати в різних джерелах інформацію і застосовувати нові знання, виробляти вміння діяти, прагнути творчості та саморозвитку.

Саме це і є стратегічним завданням сьогодення початкової школи.

Незаперечним є те, що ефективне розв'язання означених вище завдань пов'язане із особливостями початкової ланки загальної середньої освіти, бо час перебування дітей у початковій школі для їх подальшого становлення та навчання – вирішальний, іноді визначальний, а для декого і доленосний.

Період першого десятиліття життя людини є фундаментом, який визначає подальшу конструкцію її особистості. Це час «проростання коріння» всіх фізичних і психічних процесів.

Зрозуміло, що всі потенціали дитини формуються ще задовго до її приходу до школи, але вже в період навчання в початковій школі вони набувають певних контурів дорослої людини.

Вік молодшого школяра (6-10 років) обіймає два мікрівікових періоди – учнів 1-2 класів і учнів 3-4 класів. *Від шестирічного першокласника до випускника початкової школи велика відстань, яка об'єктивно змушує вчителя постійно обдумувати, як найповніше врахувати вікові та індивідуальні особливості дітей.*

Для того, щоб найбільш повно використати потенціал молодшого шкільного віку рекомендуємо вчителям початкових класів у своїй роботі використовувати матеріали наступних досліджень:

- Савченко О.Я. Покликання початкової школи // Поч. шк. – 2008. – № 2. – С.1-3.
- Савченко О.Я. Вихователь має знати і розуміти світ дитинства // Поч. шк. – 2008. – № 4. – С.1-4.
- Савченко О.Я. Виховний потенціал початкової школи. – К., 2009.
- Кочерга О. Психофізіологічні особливості діяльності мозку дитини // Поч. шк. – 2005. – № 5. – С.6-8.
- Кочерга О. Психофізіологічні особливості діяльності дівчаток і хлопчиків // Поч. шк. – 2006. – № 12. – С.8-12.
- Кочерга О. Психофізіологія навчання та здоров'я молодших школярів // Поч. шк. – 2007. – № 11. – С.1-4.
- Кочерга О. Психофізіологічні основи дій молодших школярів // Поч. шк. – 2008. – № 1. – С.7-11.
- Кочерга О. Психофізіологія дитячої поведінки // Поч. шк. – 2009. – № 5. – С. 3-7.
- Кочерга О. Хлопчики: які вони? // Поч. шк. – 2009. – №6. – С.4-8.
- Бех І. Вчинок у морально-духовному розвитку особистості // Поч.шк. – 2004. – № 6; 2006. – №№3, 5, 6, 7.
- Бех І. Виховний процес з глибинним психозануренням // Поч.шк. – 2007. – № 12; 2008. – №№ 1; 3, 5, 6, 11, 12; 2009. – №№ 1, 2, 6.
- Большакова І. Проблеми психологічної готовності дитини до школи // Поч. шк. – 2005. – №№ 4, 5.
- Шевченко Н.О. Особистість молодшого школяра (психологічний інструментарій). – К.: Главник, 2008.

На законодавчому рівні навчально-виховний процес у початковій школі у 2009-2010 навчальному році буде здійснюватися відповідно до чинної нормативно-правової бази, яка набула значних змін, інструктивно-методичних листів Міністерства освіти і науки України, управління освіти та науки Донецької облдержадміністрації.

Робочі навчальні плани на 2009-2010 навчальний рік складаються на основі Типових навчальних планів початкової школи з навчанням українською мовою та мовами національних меншин (наказ МОН України від 29.11.2005 р. № 682), Типового навчального плану спеціалізованих шкіл з поглибленим вивченням іноземних мов (наказ МОН України від 13.03.2006 р. № 182). Типові навчальні плани зорієнтовані на роботу початкової школи за 5-денним робочим тижнем. У навчально-виховному процесі з предметів інваріантної та варіативної складових навчального плану використовуються навчальні програми, підручники та навчально-наочні посібники, які мають відповідний гриф Міністерства освіти і науки України.

Прийом та зарахування дітей до 1 класу здійснюється на підставі:

- Інструкції про порядок конкурсного прийому дітей (учнів, вихованців) до гімназій, ліцеїв, колегіумів, спеціалізованих шкіл (шкіл-інтернатів) (наказ МОН України від 19.06.2003 р. № 389);
- Про прийом дітей до 1 класу загальноосвітніх навчальних закладів (наказ МОН України від 07.04.2005 р. № 204).

Індивідуальне навчання організовується відповідно до Положення про індивідуальну форму навчання у загальноосвітніх навчальних закладах (накази МОН України від 15.10.2004 р. № 797 та від 19.05.2008 р. № 432).

Оцінювання в початковій школі має ґрунтуватися на гуманному, позитивному принципі, що, насамперед, передбачає врахування рівня досягнень учня, а не ступеня його невдач, і проводиться відповідно до Критеріїв

оцінювання навчальних досягнень учнів початкової школи (наказ МОН України № 755 від 20.08.2008 р.).

Нагадаємо, що в 1-му класі оцінювання навчальних досягнень учнів здійснюється вербально. У 2-му класі за рішенням педагогічної ради навчального закладу може здійснюватися або вербально, або в балах (лист МОН України № 1/9-702 від 29.10.2008 р.).

Для вирішення проблеми адаптації до введення бального оцінювання пропонуємо такий варіант оцінювання в 2-му класі (він повинен бути обговорений на засіданні методичного об'єднання вчителів початкових класів і затверджений педагогічною радою навчального закладу):

- I семестр – адаптаційний період (до осінніх канікул учні оцінюються вербально, після канікул – в оцінювання вводиться бал (від 7 до 10). Причому мотивується кожен з них, щоб учні розуміли, коли і за що вони отримують оцінку).
- II семестр – оцінювання в балах.

Критерії оцінювання регламентують характер домашніх завдань для учнів початкових класів. А обсяг домашніх завдань визначається наказом МОН України від 29.12.2001 р. № 1/9-468 «Про обсяг і характер домашніх завдань для учнів початкової школи». Учителі повинні обов'язково враховувати і той факт, зі скількох предметів вони задають завдання, бо це буде визначати його обсяг.

Звертаємо увагу, що оновлено такі документи, як:

- Інструкція про переведення та випуск учнів (вихованців) навчальних закладів системи загальної середньої освіти (наказ МОН України від 14.04.2008 р. № 319);
- Методичні рекомендації щодо організації навчально-виховного процесу під час проведення навчальних екскурсій та навчальної практики учнів загальноосвітніх навчальних закладів (лист МОН України від 06.02.08р. № 1/9-61);
- Методичні рекомендації до проведення державної підсумкової атестації в четвертих класах загальноосвітніх навчальних закладів у 2008-2009 навчальному році (інструктивно-методичний лист МОН України від 16.02.2009 р. № 1/9-108).

З метою посилення роботи із запобігання дорожньо-транспортного травматизму, попередження травмування та загибелі дітей видано наказ управління освіти і науки Донецької обласної державної адміністрації від 04.06.2009 р. № 344 «Про посилення роботи щодо профілактики дитячого дорожнього транспортного травматизму». Рекомендуємо ввести до робочих навчальних планів за рахунок варіативного компоненту курс «Правила дорожнього руху» в 2-4 класах 0,25 години на тиждень (9 годин на рік, заняття один раз в місяць); класоводам 1-4 класів проведення один раз в місяць класних годин з Правил дорожнього руху за програмою, яка затверджена управлінням освіти і науки (додаток 2 відповідного наказу).

З інформацією щодо чинної нормативно-правової бази можна ознайомитися на сайтах:

- Донецький облППО – <http://www.ippo.internet.donetsk.ua/>
- МОН України – <http://www.mon.gov.ua/>
- ЦПППО – <http://www.cippe.edu.ua/>
- Інститут інноваційних технологій та змісту освіти – <http://www.yarmap.com.ua/>

На методологічному рівні діяльність початкової школи буде визначатися декількома аспектами.

По-перше, у 2009-2010 навчальному році початкова ланка освіти закінчує 10 рік функціонування в структурі 12-річної школи. Це зумовлює необхідність переосмислити ті чинники, від яких залежить якість освіти: цілі, зміст, методи, форми навчання та виховання, систему контролю та оцінювання, управлінські рішення, взаємну відповідальність усіх учасників навчально-виховного процесу. Отже, у Державний стандарт початкової загальної освіти буде внесено зміни, корективи.

З огляду на вищезазначене вважаємо за необхідне ще раз звернути увагу вчителів на основну форму організації процесу навчання – **урок**. А саме на те, що технології побудови сучасного уроку повинні бути компетентнісно спрямованими, максимально зорієнтованими на результат.

Урок будь-якого типу не можна розглядати як чітко задану дидактичну форму, бо це складна дидактична система з гнучкою, динамічною структурою, яка зумовлена такими компонентами, як мета й завдання, зміст і форми діяльності, методи й прийоми навчання та оцінювання результатів.

Пропонуємо оптимальний, на наш погляд, алгоритм побудови уроку як цілісної дидактичної системи (дод.1):

1. Конкретизація загальної мети (цілі) уроку.
2. Поділ змісту вивчуваної теми на навчальні ситуації в залежності від його структури: теоретичні знання, знання способів діяльності, знання в дії або уміння тощо.
3. Формулювання цільового завдання до кожної навчальної ситуації.
4. Вибір методів навчання, адекватних цільовим завданням за їх дидактичними функціями (засвоєння, формування, узагальнення) та змісту навчального матеріалу (теоретичний, емпіричний чи практичний).
5. Вибір форм організації навчальної діяльності учнів (індивідуально-самостійна, парна, групова, загальнокласна, фронтальна чи їх оптимальне поєднання) адекватно змісту та методам роботи.
6. При виборі змісту, методів і форм орієнтація на цільову установку і уявлення очікуваного результату спільної діяльності (кожний проміжний результат).

Якщо дотримуватися цього алгоритму, побудований урок буде являти собою цілісну систему. Усі компоненти процесу навчання будуть узгодженими, взаємозв'язаними, вибір усіх засобів для досягнення мети уроку буде осмисленим.

По-друге, вектор шкільної освіти сьогодні спрямовано в площину цінностей особистісного розвитку. У розумінні поняття «зміст виховання» ми спираємося на таке визначення українських учених: «це науково обґрунтована система загальнокультурних і національних цінностей і відповідна сукупність соціально значущих якостей особистості, що характеризують її ставлення до самої себе, до інших людей до суспільства і держави, до праці, природи, мистецтва...» (Чорна К.І. Зміст виховання // Енциклопедія освіти. – К.: Юрінформ, 2006. – 342 с.).

Учитель повинен знати, розуміти та втілювати в життя сукупність **базових цінностей** шкільної освіти, які

формуються у взаємозв'язку навчання і виховання учнів, співпраці з батьками і впливів навколишнього середовища. О.Я.Савченко описує їх та дає характеристики в посібнику «Виховний потенціал початкової школи» (К., 2009) Це гуманізація суспільного життя й гуманізація освіти; освоєння цінностей культури; цінність громадянського виховання; працелюбність і відповідальність як цінність шкільної освіти; цінність екологічного світогляду; здатність навчатися впродовж життя; мовна культура учнів як особистісна та суспільно значуща цінність; інформаційна культура; толерантність; здоров'я як цінність.

Отже, щоб педагогічний вплив на молодших школярів був ефективним, учитель початкових класів має подбати про такі умови навчально-виховної взаємодії:

- гуманність навчально-виховної взаємодії;
- цілісність і системність навчально-виховного процесу;
- особистісну спрямованість навчання і виховання;
- доступність з основною школою;
- дієву співпрацю вчителів, які працюють у конкретному класі;
- взаємоузгодженість вимог школи і родини до виховання і розвитку дітей.

По-третє. Зміст, методики і оцінювання якості 12-річної шкільної освіти осучаснено таким чином, щоб створити передумови для особистісно орієнтованого навчання, оволодіння ключовими, міжпредметними та предметними компетенціями.

З метою визначення відповідності освітнього рівня випускників початкової школи вимогам Державного стандарту початкової загальної освіти, визначення рівня сформованості в молодших школярів умінь застосовувати набуті знання і вміння на практиці в 4 класах загальноосвітніх навчальних закладів проводиться державна підсумкова атестація з української мови (мова і читання) та математики. У закладах з російською мовою навчання – з російської мови (мова і читання). Бали за державну підсумкову атестацію із зазначених навчальних предметів виставляються за результатами підсумкових контрольних робіт.

Особливістю ДПА з 2009 року буде те, що тексти підсумкових контрольних робіт визначаються за збірниками підсумкових контрольних робіт для 4-х класів, рекомендованими МОН України. Такий підхід є слушним та обґрунтованим, тому що всім учням 4-х класів України пропонуються однакові роботи не тільки в змістовному плані, а й по формі.

Окремо хочемо зупинитися на формі підсумкових контрольних робіт – ДПА. Загальною особливістю робіт з української мови та математики є те, що вони складаються із тестових завдань. А саме: тестові завдання закритого типу з вибором однієї правильної відповіді; відкриті завдання, виконання яких передбачає або коротку письмову відповідь, або пояснення, або доповнення, або вільний виклад відповіді.

Робота з читання – у формі комплексного тесту, з опорою на текст, виконання завдань якого, перш за все, передбачає розуміння прочитаного. Змістом тесту охоплено й усі інші змістові лінії Державного стандарту з читання: коло читання, літературознавча пропедевтика, усвідомлення жанрових особливостей творів, смисловий і структурний аналіз творів засобами художньої виразності, емоційно-ціннісне ставлення до змісту прочитаного, розвиток творчої діяльності учнів на основі прочитаного тощо.

Незаперечним є те, що тестова технологія перевірки дозволяє відслідкувати не тільки наявні знання та вміння, а й сформовані предметні компетенції молодших школярів. Саме тестові завдання складають зміст робіт під час зовнішнього незалежного оцінювання, Міжнародного моніторингового дослідження TIMSS. Отже, в учнів початкових класів повинно бути сформоване стійке вміння працювати із завданнями такого типу.

Таким чином, у 2009-2010 навчальному році вчителям початкових класів треба приділити цьому питанню значну увагу. А саме теоретичним аспектам: видам тестів, їх структурі, значенню, створенню та використанню і, найголовніше, навчанню учнів роботі з ними. Наголошуємо на тому, що учителям повинні використовувати у своїй діяльності тестові технології і, перш за все, як *навчальний метод*, а потім уже *контролюючий*.

Рекомендуємо вчителям для організації роботи з тестовими завданнями і підготовки учнів до ДПА використати посібники, рекомендовані МОН України:

- Пономарьова К.І. Зошит для перевірки знань з української мови (2, 3, 4 класи). – К.: Генеза, 2008.
- Пономарьова К.І. Зошит з розвитку мовлення (2, 3, 4 класи). – К.: Генеза, 2008.
- Кочина Л.П. Тестові завдання з математики (1, 2, 3, 4 класи). – К.: Генеза, 2008.

Проаналізуємо результати ДПА минулого 2008-2009 навчального року.

Державна підсумкова атестація з української мови (диктант із завданням творчо-конструктивного характеру) передбачала перевірку сформованості предметних компетенцій з мовної, мовленнєвої та соціокультурної змістових ліній Державного стандарту початкової загальної освіти. Перевірка сформованості мовних знань показала, що в більшості учнів (86,7%) сформовані мовні вміння та навички з фонетики, лексики, граматики, орфографії відповідно до програмних вимог щодо рівня навчальних досягнень з української мови на достатньому і високому рівні.

Протягом навчального року відслідковувалась динаміка засвоєння учнями мовних знань (додаток 2). Якщо у вересні із початковим рівнем засвоєння матеріалу було 7,5% учнів та із середнім – 16,4%, то вже в грудні відбулися зміни в бік зменшення кількості цих учнів, відповідно – 2,4% та 13,6%. У квітні лише 11,9% учнів показали середній рівень знань.

Позитивна динаміка є результатом урізноманітнення форм організації навчальної діяльності. При цьому перевага надавалась формам, які передбачали застосування мовної теорії на практичному рівні, а підґрунтям стали сформовані комунікативні вміння та навички учнів.

Завдяки цій роботі рівень досягнень учнів на кінець року підвищився на 9,8%, але зовсім позбутися

характерних помилок ще не вдалося. Результати дослідження засвідчують, що труднощі в деяких учнів викликало написання слів з позначенням м'якості приголосних: 16,7% (вересень), 16,8% (грудень), 25,5% (ДПА).

Під час виконання завдання творчо-конструктивного характеру учні:

- правильно побудували текст – 52,1%;
- використали логічні зв'язки між реченнями – 53,7%;
- опиралися на текст – 48,9%\$
- висловлювали власну думку – 51% (додаток 3).

Перевірка рівня сформованості мовленнєвих умінь показала, що учні вміють самостійно складати письмове твердження, висловлювати власну думку міркувань, обґрунтовувати власну позицію, спиратися на власний досвід.

Слід зазначити, що за результатами діагностичної (вересневої) роботи була організована корекційна робота з учнями, яка мала комунікативне спрямування (створення усних і письмових монологічних висловлювань, перекази за малюнками, за планом, робота з деформованими реченнями та текстами, вправи на структуру та організацію тексту, речення, визначення типів тексту тощо).

Постійне застосування вчителями творчих тренувальних вправ на уроках дозволили підвищити рівень навчальних досягнень учнів на 8,9%.

Аналіз завдань соціокультурної складової показав, що ця змістова лінія відпрацьовується вчителями неналежним чином. У наступному навчальному році слід приділити більше уваги розширенню уявлень учнів про культуру українського народу, її особливості в різних регіонах України, у різних етносів, які населяють Україну, відпрацюванню мовних аспектів проблеми: тлумаченню значення, особливостям використання слів, фразеологізмів, прислів'їв, приказок; розвитку вміння доречно використовувати їх у мовленні. Для організації систематичної роботи з цього напрямку рекомендуємо звернутися до програми «Українознавство».

Державна підсумкова атестація з математики проводилася у формі комбінованої чотирирівневої роботи, метою якої було не тільки виконання математичних завдань, а й самостійний вибір учнями певного рівня.

Підготовча робота до ДПА з математики велася протягом усього навчального року і була націлена, перш за все, на формування вміння зробити самостійний вибір, адекватний рівню власних навчальних досягнень. Але слід зазначити, що деякі учні (36%) не змогли правильно співвіднести власний рівень знань із запропонованими завданнями, що призвело до згаяння часу, неповного або неправильного розв'язання завдань цього рівня.

Результати ДПА показали, що є позитивна динаміка в засвоєнні математичних знань (додаток 4).

Поелементний аналіз роботи показав, що у випускників початкової школи сформовані стійкі обчислювальні навички з додавання та віднімання багаточислових чисел. Поліпилися вміння і навички розв'язання складних задач, числових виразів на порядок дій (на 2,6%)

Проте результати контрольної роботи свідчать, що недостатньо відпрацьовано такі змістові лінії Державного стандарту початкової загальної освіти:

- числа і дії над ними (Δ вересень-квітень – 8,3%);
- величини (дії з іменованими числами) (Δ вересень-квітень – 2,3%);
- рівняння (Δ вересень-квітень – 14,9%).

По-четверте. Відповідно до Концепції програми «Освіта Донецчини 2007-2011 роки» визначено шляхи та способи реалізації стратегічних напрямків розвитку освіти. Одним із таких напрямків є «...впровадження моніторингу якості освіти в контексті незалежного оцінювання». Основними шляхами (згідно з програмою) у розв'язанні проблем у цій сфері є:

- розробка й апробація незалежних й об'єктивних процедур моніторингу освітніх досягнень при завершенні навчання на ступенях дошкільної, початкової, основної освіти тощо;
- впровадження моніторингу рівня фізичної готовності, психологічної й соціальної адаптації дитини дошкільного віку до навчання в школі, випускника до професійного навчання з метою збереження наступності освіти між дошкільним та початковою ланками, школою та професійною освітою;
- створення для кожної навчальної дисципліни регіонального банку моніторингових завдань відповідно до вимог державних стандартів та рекомендацій МОН України;
- формування готовності педагогічних кадрів до впровадження тестового контролю, проведення зовнішнього оцінювання.

Отже, впровадження системи постійного відстеження динаміки змін у початковій освіті області (моніторинг якості початкової освіти) є умовою та чинником, який впливає на розвиток освіти Донецчини і залишається пріоритетним напрямком роботи початкової школи.

Моніторинг освітніх досягнень з української мови та математики учнів 4-х класів, як випускників початкової школи I ступеня, у 2009-2010 навчальному роках буде проводитися в режимі внутрішнього моніторингу. Залишаються три етапи відслідкування – діагностичний (вересень), поточний (грудень), підсумковий (квітень). Діагностичне відслідкування у вересні місяці має на меті вхідний контроль з предмета. Зміст роботи готує адміністрація школи. Його результати передбачають прийняття управлінських та методичних рішень, пов'язаних із плануванням діяльності конкретного вчителя, методичних об'єднань школи і націлених на результат – відповідний рівень навчальних досягнень учнів.

Поточне відслідкування (у грудні місяці) передбачає, перш за все, відслідкування ефективності прийнятих у вересні рішень і, як результат, відповідні досягнення учнів за I семестр. І звідси – внесення коректив знову-таки в діяльність учителя, методичного об'єднання (зміст роботи готує методичний кабінет міста (района).

Основна мета підсумкового відслідкування у квітні місяці – встановити відповідність рівня освітніх досягнень випускника початкової школи вимогам державного стандарту (зміст роботи готує відділ початкової освіти облППО).

Звичайно, на цьому відслідкуванні не закінчується. Учителі початкових класів повинні обов'язково ознайомитися з результатами діагностичного відслідкування навчальних досягнень своїх випускників у 5 класі і взяти їх до уваги.

Хочемо звернути увагу **на форму робіт під час моніторингових відслідкувань**. З математики це буде різномірне (4-х або 2-х) комбінована контрольна робота, сформована відповідно до вимог, викладених у Програмах для 1-4 класів середньої загальноосвітньої школи (К.: Початкова школа, 2006). Така форма роботи дозволяє формувати в учнів уміння здійснювати самооцінку та самоконтроль, уміння робити вибір, спираючись на власний попередній досвід, і мотивувати бажання досягти більш високих показників у навчанні; стимулювати активну пізнавальну діяльність та готувати до ДПА в тестовому режимі. Для вироблення умінь учнів працювати з різномірневою контрольною роботою пропонуємо посібник: Седова Н.М., Капінус Н.О., Грабова Г.С. «Моніторинг якості математичної освіти. Різномірні завдання з математики для учнів початкових класів». – Донецьк: Каштан, 2009 (доповнений).

Зміст роботи з української мови охоплює три змістових лінії Державного стандарту початкової загальної освіти: мовну, мовленнєву та соціокультурну. Тому форма роботи – диктант із завданням творчо-конструктивного характеру. У нагоді вчителям та учням стане новий «Збірник диктантів на українознавчій основі із завданнями конструктивно-творчого характеру», видання якого заплановано відділом початкової освіти Донецького облППО у 2009/2010 навчальному році.

І ще на одному аспекті хочемо наголосити. Підсумкові відслідкування проводяться у 4-х класах як випускних для початкової школи. Але слушним та правильним буде проведення пропедевтичної роботи з цього напрямку, а саме проведення поточних моніторингових відслідкувань, починаючи з 2-3 класу.

Управління освіти та облППО залишає за собою право обирати об'єкти контролю для того, щоб відслідковувати тенденції розвитку початкової освіти області, робити висновки. Ці висновки дозволяють виявити чинники, які впливають на якість освіти. З огляду на це буде розроблено рекомендації, запропоновано управлінські та методичні рішення.

З огляду на проблеми та перспективи розвитку післядипломної освіти, окреслені в Програмі «Освіта Донеччини. 2007-2011 роки» та відповідно до мети та завдань пілотного проекту Донецького облППО «Модернізація системи післядипломної педагогічної освіти на засадах компетентнісно орієнтованого підходу» **на методичному рівні** актуальною залишається ідея неперервної освіти як стрижневої проблеми післядипломної педагогічної освіти, забезпечення доступності якісних освітніх послуг для всіх учасників освітнього процесу та застосування при цьому інноваційних педагогічних технологій з високим компетентнісним потенціалом.

Саме тому відділ початкової освіти окреслює наступні напрямки своєї діяльності з методичними службами області у 2010 році:

- *пошук ефективних шляхів організації міжатаестаційного періоду, як етапу неперервної освіти, та моніторингу якості підготовки педагогічних кадрів. Робота в цьому напрямку уже проводилася протягом року.*

Як позитивний приклад можна навести організацію міжатаестаційної діяльності учителів м.Горлівки, які викладають християнську етику в початковій школі. На етапі, який передував курсовій перепідготовці, було створено педагогічну студію, яка мала на меті проведення пропедевтичної роботи з викладачами християнської етики та об'єднання їх (додаток 5). Сама студія стала базою проведення курсів «Духовний розвиток молодшого школяра на традиціях української культури та християнських цінностей». А потім створено МО вчителів християнської етики м.Горлівки, і вчителів, які пройшли курсову підготовку, склали її основу (додаток 6).

- *узагальнення та поширення передового перспективного досвіду діяльності методичних служб щодо організації роботи з педагогічними кадрами на основі інформації про якість підготовки педагогічних кадрів.*

Прикладом цієї роботи може бути обласний «Майстер-клас як форма презентації узагальнення педагогічного досвіду», під час проведення якого було презентовано не тільки досвід роботи, а й продемонстрована взаємодія методичних служб різних рівнів: від шкільного до обласного.

- *організація педагогічних парків освітніх моделей та технологій як інтегрованих об'єднань навчальних закладів, методичних служб, громадських організацій, наукових і культурних установ, підприємств у містах та районах області із залученням сільських районів та міст, віддалених від великих населених пунктів; забезпечення якісного науково-методичного супроводу цих спільнот.*

Перші спроби в цьому напрямку відділ початкової освіти уже зробив. Обласний парк педагогічних моделей та технологій у методичній роботі, як засіб результативної взаємодії методичних служб різних рівнів, розпочав свою роботу у 2009 році. Обрано два напрямки діяльності. Перший – «Застосування інноваційних технологій з високим компетентнісним потенціалом». Майданчиком цього парку обрано Донецьку школу № 97, яка є обласним базовим закладом і працює над методичною темою, яка співзвучна з темою парку. Категорія – методисти, які відповідають за початкову школу. Другий напрямок – «Моніторинг у початковій освіті як ефективний засіб забезпечення її якості» на базі суб'єкту експериментального майданчика, Донецької гімназії № 70, яка працює за цією темою. Категорія – керівники рай (міськ) МО вчителів початкової школи.

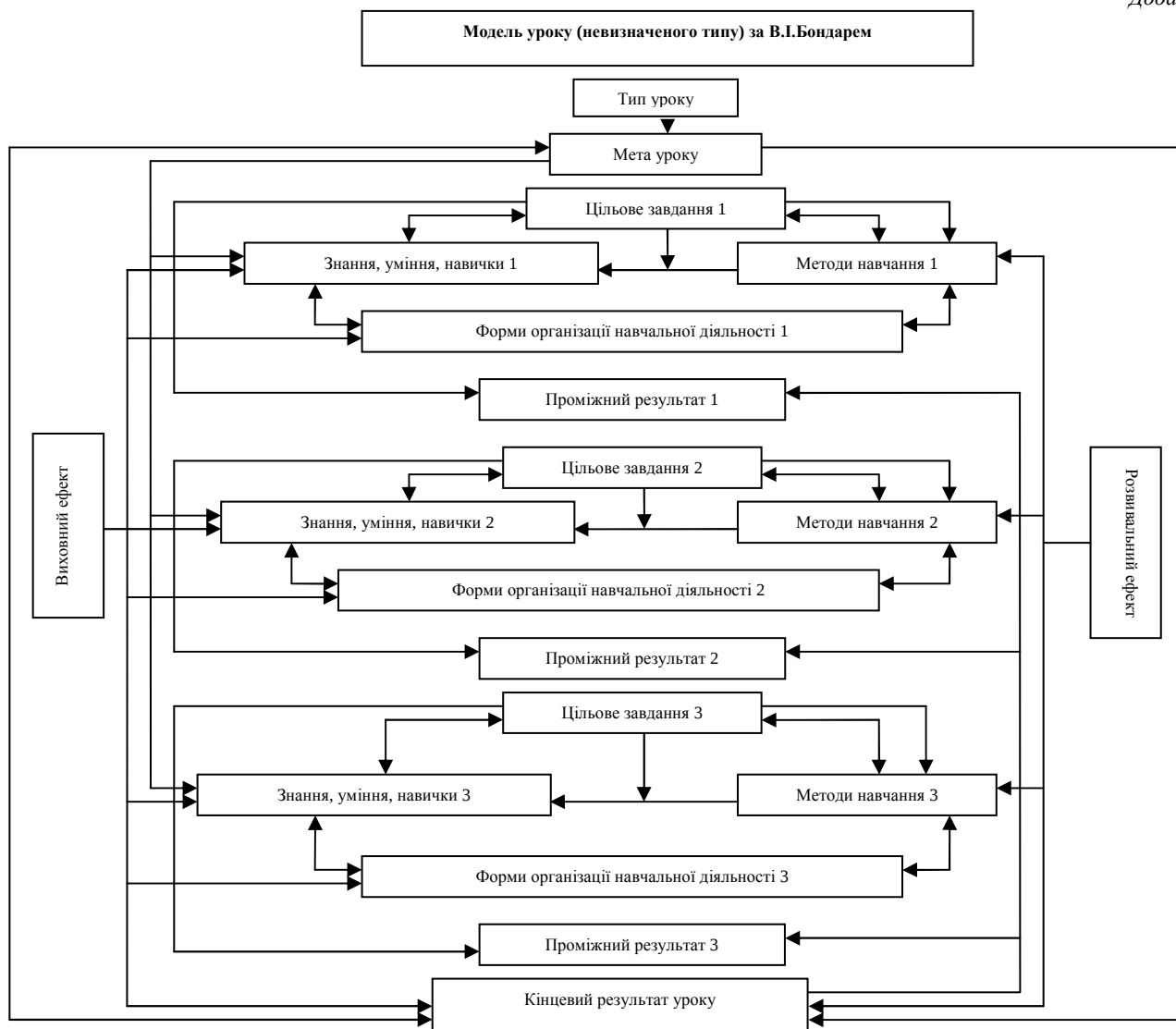
Вважаємо, що реалізація завдань цих напрямків вимагає одного дуже важливого кроку – створення єдиної бази педагогічних кадрів. Ця база повинна складатися не тільки зі статистичних даних, а й аналітичних – від курсової перепідготовки, діяльності в міжатаестаційний період до наступної атестації. Саме це стане предметом розмови під час серпневих студій.

Методичним службам міст (районів), МО учителів початкових класів рекомендуємо:

- *проаналізувати та обговорити на засіданнях МО всіх рівнів підсумки ДПА учнів 4-х класів у 2008-2009 навчальному році, окреслити особливості ДПА в початковій школі та визначити стратегію підготовки учнів початкової школи до проведення*

ДПА у 2009-2010 навчальному році;

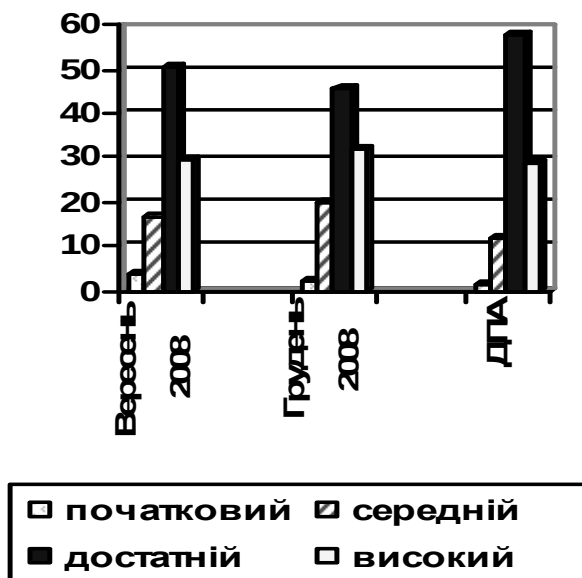
- *активізувати* роботу щодо вивчення, узагальнення та презентації перспективного педагогічного досвіду вчителів, керівників МО з приводу моніторингових відслідкувань;
- *відкоригувати* та *систематизувати* статистичну частину банку педагогічних працівників, *створити* аналітичну частину цього банку згідно з рекомендаціями, наданих Донецьким облІППО під час серпневих студій;
- *мотивувати педагогів на курсову перепідготовку за кредитно-модульною системою навчання, очно-дистанційною формою навчання;*
- *створити* умови для активної участі вчителів початкових класів у методико-педагогічній діяльності проектно-впроваджувального типу;
- *пропагувати* педагогічні парки освітніх моделей та технологій як генераторів і провідників практичного застосування наукових ідей, практичного їх втілення;
- *вивчити* методичні рекомендації МОН України та Донецького облІППО;
- *проаналізувати* результати, виокремити проблеми та *виробити* стратегію діяльності методичної служби міста (району) на 2009-2010 навчальний рік.

*Аналіз результатів
навчальних досягнень учнів 4-х класів
з української мови (диктант)
у 2008-2009 навчальному році*

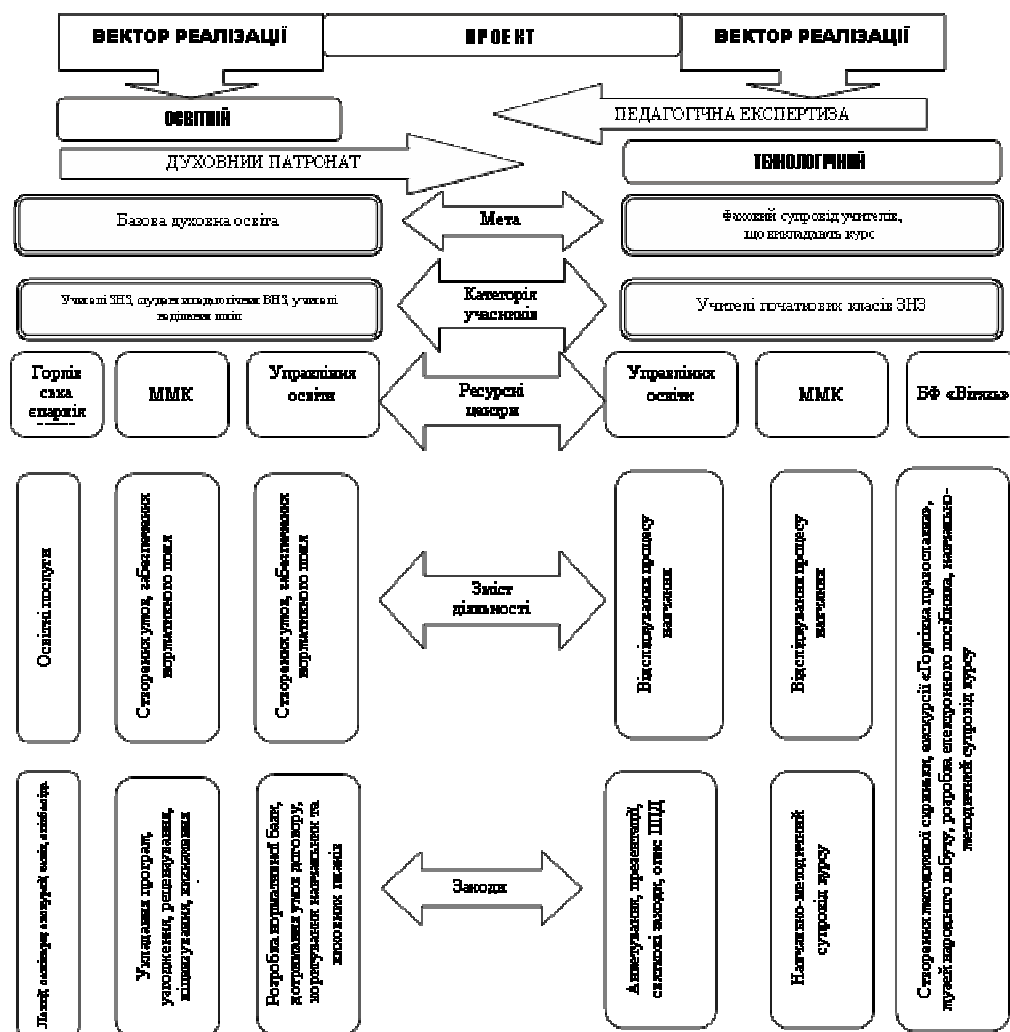
Аналіз результатів
навчальних досягнень учнів 4-х класів
з української мови
(монологічне мовлення)
у 2008-2009 навчальному році

Аналіз результатів
навчальних досягнень учнів 4-х класів
з математики
у 2008-2009 навчальному році

Проект «Педагогічна студія
в міжквестаційний період системи підвищення кваліфікації вчителів курсу «Християнська етика в українській культурі»

План роботи мо вчителів християнської етики в міжкурсовий період

Зміст	Термін	Виконавець
I. Аналітична робота.		
1.1. Діагностування вчителів на предмет готовності до викладання курсу.		
1.2. Аналіз анкет на предмет фактичних знань з Богослов'я.		
1.3. Опитування вчителів-практиків через анкетування на предмет виявлення ускладнень, досягнень з викладання курсу «Дорогою добра» в перший рік навчання.		
1.4. Складання реєстру вчителів і паспорту школи, де викладається курс.		
II. Нормативно-організаційна робота.		
2.1. Розподіл шкіл за навчальними округами з визначенням опорних шкіл.		
2.2. Моніторинг якості викладання курсу (упродовж навчального року, довідка).		
2.3. Розробка Положення про кімнату (кабінет) християнської етики.		
III. Масова робота.		
3.1. Організація свят для дітей, що слухають курс у школах: - Різдво; - Великдень.		
3.2. Виставка дитячих робіт (тематичні) з заохоченнями.	Щомісячно	
3.3. Святування (відзначення) Днів Ангела (за освітніми округами в базових школах)	Щоквартально	
3.4. Дистанційна форма роботи: «Листування з редактором» (адресне забезпечення дитячою періодикою зі зворотною роботою – листи, малюнки, вірші, оповідання авторам журналів).		
3.5. Організація «Миколайчиного кінозальчика» (інтерпретація; переглядання сучасних мультиків з бесідами священників).	Щомісячно	
3.6. Туристичні маршрути-подорожі (можна пішки). Розробки тематичні.		
3.7. Вихідний день разом. (Батьки+діти+учителі). Як поводитись у вихідні. Служба, трапеза, добрі справи.	1 р. у півріччя	
IV. Підвищення фахової майстерності вчителів.		
4.1. Засідання МО вчителів: - інструктивно-методичні.	Серпень; січень	
4.2. Семінари вчителів: - методичні прийоми на уроках хр. етики; - ігрова діяльність для дітей молодшого шкільного віку на уроках хр. етики; - міжпредметні зв'язки на уроках хр. етики, образотворчого мистецтва, музики, трудового навчання; - складання робочих листів до уроків.		
4.3. Майстер-класи вчителів хр. етики: - Притча _____ - Театр _____ - Свята _____ - Евристична бесіда _____		
V. Практично-дійовий.		
5.1. Укладання урочних тематичних «скарбничок».		
5.2. Розробка бесід для батьків дітей, що почали вивчати хр. етику.		
5.3. Зйомки фільму про впровадження курсу хр. етики.		
5.4. Видання збірки В.Сухомлинського.		
VI. Зв'язки МО вчителів хр. етики.		
6.1. Систематичне відслідкування досвіду роботи інших держав, міст.		
6.2. Участь у наукових конференціях, обласних творчих груп.		
6.3. Видавнича діяльність.		